

РЕГІОНАЛІСТИКА

REGIONALISTICA

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ
НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ПОЛІТИЧНОЇ РЕГІОНАЛІСТИКИ**

* регіоналістика * ужгород * № 1 / 2011 * regionalistica * uzhhorod *

ПРЕЗЕНТАЦІЯ: *Науково-дослідний інститут політичної регіоналістики*

PRESENTATION: *The Scientific and Research Institute of The Political Regionalistics*

ТЕМА ВИПУСКУ: *Етнополітична реальність регіонального розвитку*

THEME OF THE VOLUME: *The ethnopolitical reality of the regional development*

Друг і координатор The friend and co-ordinator

*Михайло ЗАН,
к.і.н., с.н.с. НДІ політичної регіоналістики
(Ужгород, Україна)*

ЦЕНТР КУЛЬТУР НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЗАКАРПАТТЯ

*Mykhailo Zan.
The Centre of the National Minorities Culture
of Zakarpattia*

Питання пошуків та координації спільної діяльності громадських організацій національних меншин виникло в умовах загострення етнополітичної ситуації на Закарпатті в 1991 – 1992 роках. Через протиріччя в громадській думці із приводу домагання самоврядного статусу краю виникли різнополярні табори. Насамперед, мова йде про діяльність Демократичної ліги національностей Закарпаття (жовтень 1991 – січень 1993 років) та Української Народної Ради Закарпаття (із початку 1992 року). Якщо до першої входили русинське товариство та національно-культурні товариства меншин краю, то до складу УНРЗ – націонал-патріотичні українські громадські організації («Просвіта», «Меморіал», Союз жінок-українок, осередок Демократичної партії та ін.).

Із завершенням дебатів щодо самоврядності в кінці 1993 року було створено «Круглий стіл національностей Закарпаття». До нього ввійшли Товариство словаків Закарпаття ім. Л. Штура, «Магіца словенска» на Закарпатті, «Общество подкарпатських русинів», «Товариство єврейської культури», «Культурно-освітнє товариство імені О.Духновича». Як зауважили І. Мигович та М. Макара, із дробленням товариств, відпучкування нових «зі своїми статутами, керівництвом, зв'язками, можливостями, що привело до припинення діяльності «Круглого столу» [1, с. 138].

*Герб Закарпаття
<http://uk.wikipedia.org/wiki>*

З часом спільна діяльність національно-культурних товариств була врегульована. Насамперед, завдяки створенню 21 жовтня 1999 року першого в Україні Центру культур національних меншин Закарпаття [5; 6]. У «Положенні про Центр культур національних меншин Закарпаття у м. Ужгороді» зафіксовано, що він «...є державним культурно-інформаційним, організаційно-методичним та консультативним закладом,

діяльність якого спрямована на реалізацію державної політики у сфері задоволення етнокультурних потреб національних меншин, відродження, збереження і розвитку в області їхніх культур, мов, звичаїв та традицій» [2]. До складу координаційної ради Центру ввійшли голова ради М. Черепаня, заступники П. Рак і Е. Ландовський, секретар Й. Соломон. Членами ради були обрані 30 чол. Це голови національно-культурних об'єднань І. Орос, М. Товт, І. Туряниця, М. Макара, Й. Гайніш, Й. Горват, Г. Вакарова та ін. [7].

Центр презентував для проведення конференцій, зустрічей, форумів зал на 40 місць та актовий зал на 400 місць. З самого початку тут проходили важливі зібрання: зустріч парламентарів Словаччини та України з головами національно-культурних товариств словаків (3 травня 2001 р.); зустріч керівництв угорських, словацьких, ромських, русинських товариств із представником Шведської Академії наук (7 травня 2001 р.); зустріч єврейської релігійної громади із журналістами з Ізраїлю (8 вересня 2001 р.); зустріч голови Закарпатської ОДА із головами національно-культурних товариств та засідання координаційної ради Центру (3 липня 2001 р.) прес-конференція благодійної організації «Хесед Шпіра» (16 вересня 2001 р.) і т.д. [3]. Проводилась також робота по укомплектуванню бібліотеки, інформаційно-аналітичного та методичного кабінетів. Вже на початок 2001 року було укомплектовано близько 1,5 тис. примірників літератури [9, с. 88].

Крім цієї важливої функції Центр проводив семінари-практикуми з директорами, вчителями недільних шкіл національних меншин краю. Протягом вересня 2000 – травня 2001 року було здійснено проект «Кордони єднання», в рамках якого було проведено міжнародну науково-практичну конференцію, видано матеріали учасників конференції зі Словаччини, Польщі, Румунії, Угорщини. Центр організував участь голів товариств національних меншин Карпатського Євросерегіону, що проходив у м. Ніредьгаза (Угорщина) у вересні 2001 року. Вже в 2001 році Центр разом із Міжнародною Радою спілок національних меншин Карпатського Євросерегіону працював над проектом «Віртуальна фольклорна галерея національних меншин Карпатського Євросерегіону» [4]. Таким чином, координація зусиль національно-культурних товариств має потенціал для подальшого розвитку та вдосконалення.

1. Мигович І.І. Закарпатський соціум : етнологічний аспект / І.І. Мигович, М.П. Макара. – Ужгород : Патент, 2000. – 160 с.
2. Поточний архів Центру культур національних меншин Закарпаття. «Положення про Центр культур національних меншин Закарпаття у м. Ужгород».
3. Поточний архів Центру культур національних меншин Закарпаття. Книга обліку замовлень конференц-залу Центру культур національних меншин Закарпаття (2000 – 2001 рр.).
4. Поточний архів Центру культур національних меншин Закарпаття. Лист директора Центру Й.М. Соломона Уповноваженому Верховної Ради України

- з прав людини п. Карпачовій Н.І. від 28.11.2001 № 30 «Про Центр культур національних меншин Закарпаття».
5. Поточний архів Центру культур національних меншин Закарпаття. Розпорядження від 11.10.99 № 24 «Про утворення Центру культур національних меншин Закарпаття».
  6. Поточний архів Центру культур національних меншин Закарпаття. Розпорядження від 17.02.2000 № 5 «Про внесення змін до розпорядження голови облдержадміністрації та голови обласної ради від 11.10.99 № 24 «Про утворення Центру культур національних меншин Закарпаття».
  7. Поточний архів Центру культур національних меншин Закарпаття. Розпорядження голови Закарпатської облдержадміністрації від 18.10.99 № 549 344. «Про координаційну раду Центру культур національних меншин Закарпаття».
  8. Соломон Й. М. Центр культур національних меншин Закарпаття : здобутки, перспективи / Йосип Михайлович Соломон // Міжетнічні відносини на Закарпатті : стан, тенденції і шляхи поліпшення : Матеріали науково-практичної конференції / Під загальною редакцією П. В. Токаря. – Ужгород : Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2001. – С. 88 – 90.

*****

Тетяна СЕРГІЄНКО,*к.і.н., с.н.с. НДІ політичної регіоналістики
(Ужгород, Україна)*

ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР КУЛЬТУР

Tetiana Serhijenko.*The Regional Organize-Methodical Centre
of Culture*

Обласний організаційно-методичний центр культур (ООМЦК) – державний регіональний методичний заклад, який координує діяльність культурно-освітніх установ із соціально-культурного і духовного розвитку, творчості та дозвілля багатонаціонального населення Закарпаття на основі ініціативи, самодіяльності й всебічного прояву обдарувань кожної людини.

Галузевий методичний заклад створений як поліфункціональна технологічна ланка, що сприяє трансформації загальнодержавних завдань культурної політики у предметно виражену практичну діяльність. У листопаді 2010 року ООМЦК відзначив 65-ту річницю з дня свого заснування. Етапи становлення центру: у листопаді 1945 року розпочав діяльність як Закарпатський обласний Будинок народної творчості (12 працівників, директор – народний художник України Коцка Андрій Андрійович); у квітні 1980 року реорганізований у Закарпатський обласний науково-методичний центр народної творчості і культурно-освітньої роботи (38 працівників, директор – заслужений

працівник культури України Поляк Василь Степанович); у січні 1992 р. реорганізований у Будинок народної творчості Закарпаття, а у червні 1997 р. – в Закарпатський обласний центр народної творчості (25 працівників, директор Кобаль Василь Васильович). З 2008 року – Обласний організаційно-методичний центр культур (26 працівників, директор Рудейчук Володимир Васильович).

Основні функції і завдання:

- соціокультурна і просвітницька діяльність з метою активізації громадськості і залучення широких верст населення для вирішення державної політики в галузі культури і просвіти, духовного зростання і гуманізації українського суспільства, ствердження загальнолюдських цінностей;
  - налагодження систематичного інформаційного моніторингу щодо розвитку культурно-дозвілєвої і просвітницької діяльності як у цілому в області, так і в межах окремих етнічних регіонів, накопичення банку фундаментальних і оперативних інформаційно-технічних відомостей, забезпечення їх вільною циркуляцією на території області та поза її межами;
  - реалізація ідей створення державного кадастру культурного надбання: накопичення науково-систематизованої інформації та матеріалів про культурні феномени, явища, дії у сфері культурно-дозвілєвої і просвітницької діяльності;
  - наукові дослідження соціально-культурної діяльності, вивчення громадської думки щодо проблем культурної політики;
  - підготовка інформації та прийняття науково-обґрунтованих управлінських рішень;
  - формування культурно-просвітницьких програм, участь у їх реалізації;
  - підготовка і проведення обласних і міжрайонних семінарів-практикумів та конференцій із питань культурної політики та методології соціокультурної діяльності клубних закладів.
- Принципи діяльності:
- партнерство з громадськими об'єднаннями;
  - творче використання функціональних засобів і методів просвітницьких виховних і розважальних інституцій та засобів масової інфраструктури;
  - науковий підхід (використання досягнень педагогіки, психології, соціології, мистецтвознавства, естетики, теорії управління);
  - зв'язок традицій із новаторством у культурно-просвітницькій діяльності;
  - послідовність і систематичність;
  - добровільність участі в соціокультурній діяльності;
  - диференційований підхід до різних категорій населення;
  - колегіальність керівництва.

Обласний організаційно-методичний центр культури приділяє значну увагу розвитку національних культур, підтримує тісні зв'язки з національними товариствами. Разом з клубними установами області він проводить роботу, спрямовану на задоволення духовних запитів національних груп, відродження їх традицій та звичаїв.